

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Ref 5 sia

1929
10. 11. 12.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 16
JANUARI
1929

22/1/29

131/1929

HERTHA

ÄRGÅNG XVI

JANUARI 1929

HÄFTE 1

Statsrevisorerna kontra kvinnliga statstjänstemän.

Statsrevisorerna 1928 ha ägnat särskild uppmärksamhet åt tjänstemän och undersökt hur gällande bestämmelser rörande tjänstledighet, särskilt ledighet för sjukdom och semester, tillämpas inom olika statens verk. Primärmaterialet, som förvaras i Riksgäldskontoret, lärer, enligt vad jag inhämtat, icke vara tillgängligt förr än riksdagen emottagit berättelsen. Någon mer ingående granskning av utredningen är därför f. n. ej möjlig och kan i alla händelser av utrymesskäl ej här förekomma. Berättelsen ger emellertid anledning till vissa allmänna reflexioner i frågan.

Det sakliga materialet för utredningen har, upplyses det i berättelsen, åstadkommits genom infordrande av uppgifter för år 1927 rörande befattningshavare av olika grader vid ett statsdepartement, åtskilliga andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, samt post- och telegrafverken. Undersökningen omfattar 2,677 kvinnliga tjänstemän, av vilka 2,117 äro anställda vid postverket eller telegrafverket, samt 1,036 manliga tjänstemän, av vilka allenast 312 tillhöra de båda kommunikationsverken.

I den händelse utredningen allenast avsett att förutsättningslöst undersöka tillämpningen av bestämmelserna för tjänstledighet samt möjligheten att förebygga eventuella missbruk, skulle, för så vitt man nu kan se, sättet för materialets hopbringande måhända varit tillfredsställande, då kännedom ju vunnits rörande förhållanden inom olika grenar av statsförvaltningen.

Men mot statsrevisorernas sammanställning av de erhållna uppgifterna, befattningshavarnas uppdelning i manliga och kvinnliga, de anställda jämförelserna mellan dessa båda grupper — utan hänsyn till förefintliga olikheter i tjänstegrad och arbetsförhållanden — samt mot revisorernas i anledning härav gjorda uttalanden kan man ej annat än på allvar reagera och fråga sig: vad var det verkliga syftet med den företagna utredningen? Var det att åstadkomma en jämförelse i fråga om tjänstledighet mellan manliga befattningshavare å ena sidan och kvinnliga befattningshavare å den andra? Som underlag för en utredning i sådant syfte är det uttagna materialet icke allenast värdelöst, utan direkt missvisande.

En rättvis jämförelse förutsätter överensstämmelse i levnads- och tjänsteålder, ävensom likhet i fråga om arbetsförhållanden, befodringsmöjligheter och arbetsvillkor mellan de med varandra jämförda tjänstemannagrupperna; och detta icke allenast för det år jämförelsen avser utan i huvudsak under hela tjänstetiden. Självfallet är en sådan saklig och rättvis jämförelse mellan manliga och kvinnliga tjänstemän f. n. omöjlig.

Ovannämnda primära förutsättningar för en tillförlitlig statistik ha av statsrevisorerna emellertid helt åsidosatts. Utredningen bygger sålunda på uppgifter från centrala ämbetsverk, där manliga tjänstemän endast inneha befattningar i högre grader med självständigt och lugnt arbete i enskilda, tysta rum eller förekomma i egenskap av expeditivakter med rörligt, sällan brådskande arbete, som ofta ger anledning till vistelse utomhus. De kvinnliga tjänstemännen äro — med undantag av ett fåtal kansliskrivare — anställda som skriv-, kontors- och kanslibiträden med stillasittande, enformigt och därför mer slitande arbete. De placeras ofta till stort antal i samma rum, ej sällan i sällskap med en eller flera skriv- och räknemaskiner. Ända till för några få år sedan oskäligt låga löner, som tvingade till extra arbete, vilket fortfarande torde vara nödvändigt för många, särskilt skrivbiträden, placerade som de äro tre lönegrader lägre än expeditivakter. Ordinarie anställning vanns först 1913 och följande år av ett större an-

tal kvinnor vid de centrala ämbetsverken. Vad har den långa extra tiden ej betytt för de nu äldre kvinnliga tjänstemännen! Om ordinarie tjänstemän i stort sett uppvisa större sjukledighetssiffra än de extra ordinarie synas ovannämnda förhållanden samt högre levnadsålder utgöra tillräcklig förklaring utan att man i likhet med statsrevisorerna behöver söka orsaken i den ordinarie anställningens trygghet. Befodringsmöjligheter så gott som uteslutna.

Beträffande kommunikationsverken, varest dock förefinnas åtminstone i fråga om arbetsuppgifter jämförbara manliga och kvinnliga tjänster, ha revisorerna i utredningen medtagit av män innehavda högre befattningar i styrelserna men uteslutit lokalförvaltningarnas manliga tjänstemän, däribland post- och telegrafassistenter. Däremot ingå i utredningen de stora grupperna post- och telegrafexpeditörer, av vilka den förra gruppen till övervägande del består av kvinnor och den senare utan undantag utgöres av kvinnor.

Revisorerna framhålla, att kvinnliga tjänstemän i relativ hög tjänsteställning (11:te och 12:te lönegraderna) i allmänhet haft ett jämförelsevis stort antal sjukdagar. Detta synes förklarligt, då nämnda lönegrader omfatta hela den kvinnliga expeditivpersonalen vid post- och telegrafverken — med undantag av telefonistgruppen. Såväl post- som telegrafexpeditörer bekläda inom lokalförvaltningen tjänster, som sakna motsvarighet inom övriga vid utredningen medtagna tjänstemannagrupper.

per. Arbetet är ofta forcerat och i hög grad påfrestande för krafter och nerver. Härtill oregelbundna tjänstetider, söndagstjänstgöring och före fyllda 40 år semesterturer, som omfatta hela året, för de yngsta till och med med uteslutande av sommarmånaderna. Och på dessa två personalgrupper har man lagt huvudvikten vid utredningen beträffande de kvinnliga befattningshavarna.

Med stöd av denna egendomliga undersökning draga revisorerna den slutsatsen att skillnaden mellan manliga och kvinnliga tjänstemän i fråga

om sjukledigheternas längd i viss mån har sin förklaring i olika hög fysisk och psykisk motståndskraft och måhända även i vederbörandes större eller mindre lämplighet för tjänstgöring av ifrågasatt slag. Och rikta revisorerna en särskild uppmaning till 1928 års lönekommitte att vid den ifrågasatta allmänna revisionen av nu gällande avlöningsreglementen beakta de av dem påpekade förhållandena.

Längre kan man knappast gå i omtanke.

ELIN RHEBORG.

Mathilda Wrede

Så rista vi då med dröjande hand det svarta korset under detta namn, vars ålderdomliga, fulltoniga klang man vant sig att förbinda med en okuvlig vitalitet, med ett kampberett ingripande i livet, där det levas allra tyngst. Men korset var henne alltid välbekant, ja kärt i varje dess aspekt.

Mathilda Wrede föddes år 1864, hennes far var landshövding i Wasa län, men därjämte innehavare av ett av de gods, vilka i århundraden, sedan Karl IX:s tid, gått i arv inom den gamla krigarläkten. Detta arv, jordbrukar- och jordägargryet, hade också en stor del i daningen av Mathilda Wredes karaktär, liksom ättens utpräglad aristokratiska typ omisskänn-

ligt återfanns i hennes högväxta gestalt och markerade anletsdrag.

Redan som helt ung greps hon av en stark religiös rörelse, och genom en tillfällighet — en fånge hade blivit sänd att utföra ett arbete i landshövdingeresidenset — fick hon redan då blicken öppnad för det hårda i fångarnas lott och ägnade sig åt dem, besökte dem i fångelserna, satte sig i förbindelse med deras egna och stod dem bi samt hjälpte frigivna fångar med råd och dåd. Den hon en gång träffat inom fångelsemurarna, för honom var hon en vän för livet, beredd att hjälpa i alla faror och levnadsbehov.

Detta är den enkla yttre konturen, men inom dess ram rymmes en oänd-

Naturligt alkaliskt

RAMLÖSA-VATTEN

Förnämlig Bords- och Hälsodryck, — Verksamt mot Gikt, Reumatism och Njurlidande. — *Hovleverantör till:* H. Maj:t Konungen o. H. K. H. Kronprinsen av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

lighet av skiftningar och livserfarenhet, av kamp med människans yttre och inre fiender, och dess medelpunkt är en personlighet, som vågar och vill. Mathilda Wrede hade en mycket klen hälsa, som hon behandlade utomordentligt styvmoderligt. Oräkneliga gånger bröt hon en arm eller ett ben, och en gång vandrade hon i timtal omkring i ett fängelse, från cell till cell med brutet ben, emedan hon visste, att det nu skulle följa en längre tid av tvungen stillhet; och en berömd läkare sade en gång om henne: "hon lever trots sin kropp". Men hennes nerver sveko henne icke, och på dem ställde hon övermänskliga fordringar i den goda viljans tjänst. Lugnt gick hon in till mördaren, som lovat döda vem som hälst som nalkades, överrumplade honom med sin enkla mänsklighet, med en bön om att få dricka ur hans vattenmugg. Hennes raska och folkliga humor förnekade sig aldrig och hon gav den ofta fritt spelrum.

Hon njöt av de mödosamma färderna i avlägsna ödebygder på besök hos vänner från fångelser och tukthus, vilka återtagit sina platser i samhället. De hetlevrade knivjunkrarna från mellersta Österbotten voro henne särskilt kära, och inom familjen skämtade man resignerat över "Mathildas kära mördare".

Men igenom denna enkelhet i form och över den framträdde alltid, stark och strålande, hennes alltbehärskande tro, tron på den frälsande makten och på människans höga bestämmelse. Den kunde förläna hennes väsen och

uppträdande en imponerande höghet, som verkade mera än ord.

Efter vårt lands befrielse från Ryssland fick Mathilda Wrede ett nytt stort intresse: det gällde de rys-sar, vilka flytt till Finland undan bolschevikterrorn, och den relik som Walamo kloster och dess få och allt färre grekisk-katolska munkar utgöra. Alla mot vilka ödet varit oblikt stodo henne nära, för dem ville hon med stridbart mod bryta en lans.

Men så stridbar hon var, led hon oerhört av kriget, av fiendskapen folken och individerna emellan. Vårt frihetskrigs tragiska karaktär av brödrakrig träffade väl ingen så djupt och hårt som Mathilda Wrede. Och fredstanken blev en tillflykt för hennes sargade men trots allt hoppfulla sinne.

En verksamhet som Mathilda Wredes vill ju gärna taga en människa helt. Det är ej lätt att få tid över för det och dem som falla utom dess ramar, och ofta nog sades det att man borde vara en mördare för att få ett besök av henne. Men sådant yttrades nog alltid med en bestämd, illa dold avsikt. Mathilda Wrede var en sällsynt trogen vän, det kunna hennes ungdomsvänner intyga, men hon vann också ständigt nya vänner inom de mest olika kretsar i eget och i främmande land. Detta vidgade hennes synkrets och gav hennes sinne en spänstighet och förfrihet, som säkert ej blott riktade henne själv utan också kom hennes verksamhet till godo. Då hennes tilltagande ohälsa alltmera band

Hovjuvelerare

David Andersen & C:o

Fredsgatan 4. Stockholm.

Silverbägare

stort urval!

henne vid hemmet och sängen, uppsöktes hon av en oavbruten ström av människor, män och kvinnor, unga och gamla, och åt var och en hade hon något att giva.

Alltmera gjorde hon till sin den gamla julhälsningen: "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden, människor-

na en god vilja", och när ljusen strålade under årets mörkaste dag, under klockklang och orgelbrus, juldagsmorgonen, lämnade Mathilda Wrede den sorgsna jord, i vars mörker hon tänt ett ljus för mången, som vandrade i dödsskuggans dal.

JENNY AF FORSELLES.

Olämplig som postassistent?

Vid 1859—60 års riksdag förelåg en motion, att kvinna som visade sig ha erforderliga kunskaper, likasåväl som man måtte kunna förordnas till sådana tjänstebefattningar som för henne kunde vara passande och vilka av henne kunde skötas, huvudsakligen inomhus, och följaktligen att hon måtte kunna anställas vid telegrafinrättningar, postexpeditioner, klockare-, organist- samt skolläraryrken o. s. v. Allmänna besvärs- och ekonomiutskottet yttrade sig över motionen och gav ett principuttalande av innebörd att kommunernas rätt att kunna använda kvinnor på sådana befattningar, som kommunerna själva hade rätt tillsätta, borde erkännas, men det låge i sakens natur att en del befattningar icke kunde av kvinnor lämpligen skötas och fann utskottet med hänsyn till postväsendets dåvarande organisation sig icke böra sträcka sitt tillstyrkande därhän, att postexpeditionen måtte uppdragas åt kvinnor. Huruvida vid denna tidunkt postverket snabbt omorganiserades eller blott uppfattningen förändrades vet jag icke, men när samma motionär vid 1862—63 års riks-

dag upprepade sin motion om rätt för kvinna till vissa tjänstebefattningar och bland för kvinnor lämpliga föreslog postexpeditörsbefattningar, ansåg utskottet att tidpunkten var kommen att utvidga kvinnas rätt till anställning i det allmännas tjänst. 1863 utfärdades en instruktion för generalpoststyrelsen enligt vilken styrelsen var oförhindrad att utnämna även kvinnor till de befattningar, som av styrelsen tillsätts.

Så var isen bruten och kvinnorna ryckte in i postens tjänst. Riksdagen hade förklarat att de voro lämpliga för posttjänst och följaktligen voro de det också, en uppfattning, som utvecklingen icke har jävat. Det dröjde dock till 1884 innan genom ett kungl. brev förklarades att kvinnor finge antagas till postexpeditörer likasom till föreståndare för 5:te eller 6:te klassens postkontor.

Hur ligger för närvarande de kvinnliga posttjänstemännens anställnings- och befodringsfråga? Genom behörighetslagen hava de principiellt fått tillträde till alla tjänster och befattningar inom postverket. Det synes för var och

Silkesträtt — — —

kallt vatten och TROLLTVÅL

en klart att de därmed skulle vara berättigade att erhålla den utbildning, som erfordras för befordran till högre grad samt även att frågan huruvida kvinnor överhuvudtaget äro lämpliga för högre postal tjänst ej vidare skulle behöva dryftas.

Beträffande utbildningen pågår en kurs för utbildning av studenter till post-assistenter. Till denna ha endast ungdomar fått tillträde. Förut har i Hertha redogjorts för huru vid utnämning sistlidne vår av postassistenter samtliga kvinnor förbigingos. Av 15 manliga och 65 kvinnliga sökande utnämndes tre män. (Under höstens lopp har vid förnyad utnämning av postassistenter tre kvinnor befordrats.) Sedan utnämningen överklagats av en del av de kvinnliga sökande upphävde Kungl. Maj:t generalpoststyrelsens beslut. I sitt anförande till statsrådsprotokollet anför departementschefen bland annat: "Befordran till högre tjänster inom postverket har hittills — fränsett vissa postmästartjänster — stått öppen allenast för män, och anledning har därför icke förelegat att i någon större utsträckning pröva de kvinnliga befattningshavarna på dylika befattningar inom postverkets olika grenar. Såvitt handlingarna i ärendet utvisa, lär ej heller någon av de klagande under sin föregående tjänstgöring prövats ur nämnda synpunkter i sådan omfattning, att med stöd därav ett tillförlitligt bedömande av vederbörandes lämplighet för här avsedd befordran nu kan ske."

Departementschefen framhåller att man med anledning härav tagit i övervägande huru lämpligen bör förfaras för säkerställande av en god och på likstäl-

lighet mellan manliga och kvinnliga aspiranter grundad rekrytering av assistentbefattningar och högre tjänster i postverket. Den väg man valt att efter ansökan uttaga manliga och kvinnliga postexpeditörer till provtjänstgöring genom att giva dem förordnanden på olika postala tjänster synes vara den riktiga. Under sistlidet år har en sådan utbildning fortgått och fortgår alltjämt. Den 5 oktober hade ifrågavarande provtjänstgöring avslutats av 24 manliga och 31 kvinnliga posttjänstemän. Generalpoststyrelsen har beslutat godkänna 23 av de manliga, alltså 1 icke godkänd. Av de kvinnliga äro 5 godkända, 7 hava erhållit tillåtelse till fortsatt utbildning och 19 äro icke godkända, sålunda förklarade icke lämpliga för högre posttjänst.

Generalpoststyrelsens beslut har, man är frestad säga naturligtvis, överklagats av flertalet underkända.

Det kan förefalla vanskligt att anföra besvär över ett olämplighetsbetyg. En person kan givetvis hava tillräckliga kunskaper och få ett gott vitsord angående dessa och dock vara olämplig för en tjänst. Lämplighetsbetyget utgör alltid ett subjektivt omdöme, som kan vara synnerligen svårt för att icke säga omöjligt att motivera, och det undandraget sig i regel motbevisning, just på grund av att det bottnar i en subjektiv uppfattning. Även om man måste ställa sig undrande inför proportionen mellan manliga och kvinnliga godkända och icke godkända har man ingen rätt att gå ut ifrån att beslutet är orättvist därför att de ogynnsamma omdömena i sådan utsträckning drabbat kvinnorna.

Läser man alla dessa olika utlåtanden

den om fullgjord tjänstgöring på postkontor, i postdirektioner, i postkupéer får man dock en bestämd uppfattning att utlåtandena har varit för subjektiva, d. v. s. omdömena om vederbörande kvinnliga provtjänstgörande ha influerats av den subjektiva känslan utav att kvinnor överhuvudtaget äro olämpliga. Man visste visserligen att denna uppfattning fanns, man vågade dock hoppas att när det gällde ett utlåtande på tjänstemannaansvar skulle de manliga högre postfunktionärerna kunna undertrycka sin känslobetonade syn och bedöma män och kvinnor efter samma måttstock. Så har tyvärr beträffande det stora flertalet uttalanden icke varit fallet.

Varje gång under de sist förflutna hundra åren — låt oss gå ut ifrån Göta Hovrätts sentimentala utlåtande av år 1826 över myndighetsfrågan — som det varit fråga om utvidgad behörighet för kvinnor mötes man av dessa allmänna ord om kvinnorna, om våra egenskaper kollektivt sett. Man gripes av olust när man i våra dagar ser att intet ändrats. På samma gång är man tacksam att i de ifrågavarande utlåtandena denna "manliga" grundsyn framträder så ohöljad att den klart kan påvisas. Man bara förvånar sig över att generalpoststyrelsen, när styrelsen skulle besluta godkänd eller icke godkänd på grundval av de olika tjänsteutlåtandena, icke tog mera hänsyn härtill.

Skillnaden i uttryckssätt när det gäller att yttra sig om de manliga eller kvinnliga sökandena är påfallande.

Om en manlig postexpeditör som tjänstgjort i en postdirektion 22 dagar heter det: "Han har därunder erhållit

kännedom i stora drag om sättet för handläggning av olika slag av ärenden, som förekomma å resp. avdelningar, och även anförtrotts självständigt arbete i viss mån, vilket han fullgjort tillfredsställande. De tjänstemän, under vilkas närmaste uppsikt N. N. deltagit i arbetet, hava vitsordat honom såsom kunsig och intresserad. Han fick deltaga i och delvis själv verkställa inventering av en poststation. Resultatet var i stort sett tillfredsställande. För postassistentbefattning vid postkontor synes han hava förutsättningar." Han godkännes.

Från samma postdirektion blir omdömet om en kvinnlig postexpeditör som tjänstgjort 20 dagar följande: "Hon har därunder erhållit kännedom om sättet för handläggning av ärenden å olika avdelningar och även självständigt fått utföra en del göromål. Hon har visat intresse och utfört henne ålagt arbete utan anmärkning, men man kan lika litet av henne som av kvinnor i allmänhet fordra samma arbetsprestationer som av flertalet manliga tjänstemän." Huruvida den kvinnliga tjänstemannen prövats på samma arbetsuppgifter som den manliga undandraget sig bedömande, men man borde kunna utgå från att så har varit fallet, även om man tvekar på grund av slutorden i omdömet om henne. Arbetet har av mannen utförts tillfredsställande och av kvinnan utan anmärkning. Varför en olika terminologi, när man kan säga tillfredsställande, mindre tillfredsställande o. s. v.? Intet omdöme anföres beträffande kvinnan av hennes närmaste överordnade. Hon har icke fått inventera en poststation och får därför icke något omdöme därom, och hon får icke något direkt

omdöme om förutsättningar eller bristande förutsättningar. Hon underkännes. Endast därför att hon är kvinna kan man icke av henne fordra samma arbetsprestation som av männen i allmänhet. Kvinnorna begära intet annat än att de skola få tillfälle visa sin duglighet eller oduglighet. De fordra att de avkrävas samma arbetsprestation och begära ett objektvt omdöme däröver utan allmänna värdelösa reflexioner.

Beträffande en manlig provtjänstgörande sägs t. ex.: "N. N. som under provtjänstgöringen iakttagit ett gott uppförande och visat stor flit och stort intresse i tjänsten är enligt min uppfattning och så vitt under provtjänstgöringen kunnat utrönas mycket lämplig för postassistenttjänst och i besittning av förutsättningar för att efter ytterligare mognad uppnå befälstjänster i postverket." Han godkännes utan vidare prov.

Ett typiskt utlåtande beträffande en kvinnlig provtjänstgörande är följande: "Hon har med villighet och ordentlighet utfört det henne ålagda arbetet. Om N. N:s förmåga att självständigt utföra göromålen å de olika avdelningarna kan postdirektionen med hänsyn till den korta tid N. N. tjänstgjort här icke lämna något bestämt utlåtande". Att märka är att tjänstgöringstiden omfattat ungefär samma antal dagar för manliga och kvinnliga provexpeditörer och måste avse samma arbete. Eljes föreligger sabotage. Hon underkännes.

En annan grupp omdömen utgöras av dem, där vederbörandes uppfattning om kvinnor överhuvudtaget, särskilt om deras egenskaper såsom förmän, kommer till uttryck. T. ex. följande: "N. N. som

i egenskap av aspirant å postassistenttjänst tjänstgjort såsom förste postassistent — — har därvid fullgjort de göromål, som åligga förste postassistenten, på ett i allo gott sätt. — — Min erfarenhet och därav stadgade åsikt är, att kvinna i allmänhet — ett och annat undantag kanske nog finnes — ej lämpar sig i stort sett såsom förman. För att bilda sig ett säkert omdöme härom fordras emellertid att en längre tid vara i tillfälle iakttaga vederbörande. En månad är alltför kort tid och vågar jag ej uttala mig, huruvida N. N. skiljer sig från den stora mängden. Så mycket kunde jag dock se, att hon hade förmåga till gott samarbete med övriga personalen och att hon hade ett lugnt och behärskat uppträdande." En man antages a priori vara lämplig som förmän, en kvinna icke. Det senare omdömet kan icke vara grundat på några fakta, då kvinnor hittills saknat befordringsmöjligheter och således icke haft tillfälle tjänstgöra i förmansställning. Det oakttat lägges denna allmänna syn på kvinnan till grund för ett tjänsteutlåtande. Man är dock vederbörande tacksam att han öppet säger ut sitt motiv. Det reducerar hans omdöme till dess rätta värde. Ifrågavarande aspirant blev icke godkänd.

Ett annat omdöme också om en av de kvinnliga underkända. "N. N. synes äga goda kunskaper i gällande författningar, hennes nit och intresse äro berömliga och hennes arbetsförmåga god. Hon har fullt tillfredsställande utfört de löpande göromål som ålegat henne. Fysiskt torde hon icke tåla en ansträngande tjänstgöring. (Varför, när hon är frisk och har omvitnad god arbetsförmåga?)

Hennes uppträdande mot allmänheten och mot personalen kan väl vitsordas. Tilläggas bör emellertid, att hon härutinnan under berörda korta tid icke ställts inför några mera krävande uppgifter. Huruvida, om så skett, kraft och förmåga att bemästra situationen räckt till — saknas helt göra de ingalunda — är givetvis svårt att med full visshet avgöra, innan de satts på prov, men torde kunna ifrågasättas. (När förutsättningarna icke saknas, varför då ifrågasätta.) N. N. synes mig nämligen i högre grad äga sådana feminina egenskaper som för ansågos förtjänstfulla hos kvinnan än sådana maskulint betonade, som man numera på visst håll anser nödvändigt att till varje pris visa och bevisa vara tillfinnandes, även där de icke äro det." Man frågar sig: Är det nödvändigt att vara i särskild grad maskulint betonad, och vad menas därmed, för att kunna fylla en postfunktionärs uppgifter?

När generalpoststyrelsen kan taga hänsyn till sådana uttalanden och icke omedelbart återförvisar ärendet med åläggande för vederbörande att uttala sig i sak utan allmänna reflexioner synes det erforderligt att även i styrelsen en mera objektiv uppfattning får göra sig gällande. Man synes vänta på direktiv från styrelsen huru man skall skriva. På annat sätt är det svårt att förstå följande omdöme: "Vad beträffar frågan om 'lämplighet i allmänhet för postkupé-tjänstgöring' torde det vara känt och erkänt, att knappast någon gren av posttjänsten så föga lämpar sig för kvinnlig arbetskraft som just postkupé-tjänstgöring. Arbetets art, tiderna för dess fullgörande, lokala förhållanden m. m. tala högst däremot. Om emellertid

vederbörande myndighet förklarar, att kvinnliga tjänstemän över huvud taget äro skickade att fullgöra dylik tjänst, så är jag beredd att utan tvekan förklara N. N. synnerligen lämplig härför."

Det var naturligtvis att vänta att särskilt denna slags tjänstgöring skulle anses olämplig. "Arbetet är icke att anses som kvinnfolksgöra". "N. N. är icke olämplig för postkupéarbete i allmänhet, dock anser jag att kvinnliga tjänstemän icke äro lämpade att utöva förmanskap i postkupéer av p. k. 17:s storlek." "Trots vad jag anfört om N. N:s obestridliga duglighet i arbetet anser jag mig icke kunna giva henne annat vitsord, än att hon i likhet med alla övriga kvinnor är olämplig härför." "Såvida en kvinna kan anses lämplig för postkupé-tjänstgöring, anser jag N. N. äga goda förutsättningar för en dylik tjänstgöring."

I det yttrande som generalpostsstyrelsen avgav över förslaget till behörighetslag, vari lagen tillstyrktes, yttrar styrelsen följande: "Generalpoststyrelsen förbiser icke, att en rätt för kvinna att kunna erhålla vilken postal befattning som helst skall komma att mycket försvåra prövning av vem som i varje särskilt fall bör anses lämpligast för en ledig tjänst, men dels bör väl, om kvinnans rätt till fri tävlan i nu förevarande avseende anses naturlig och riktig, denna rätt icke förmenas henne allenast på den grund att därigenom den tillsättande myndighetens prövning blir försvårad, och dels läser nog, såsom även de sakkunniga uttalat, konkurrensen från kvinnornas sida om viktigare statstjänster särskilt i början bliva ganska obetydlig och icke heller i framtiden få någon mera avse-

värd omfattning, vadan reformen torde kunna utan större svårighet genomföras."

Jag har tidigare grubblat på vilka särskilda svårigheter i befordringsavseende som styrelsen befarat skulle komma att uppstå genom kvinnornas rätt till tillträde till högre statstjänster. Men svårigheterna finnas tydligen. De hava framträtt redan när det gäller icke befordran, utan allenast rätt att vinna kompetens till befordran. Den bristande förståelse för vad som bör vara det centrala i ett tjänstebetyg, den bristande lojalitet, som i vissa fall kommit till synes och den oförmåga att fatta vad som ligger i likställighet mellan man och kvinna, vilket allt framträder i utlåtandena, påvisas tydligt i de besvär som ingivits till styrelsen av de kvinnliga icke godkända postexpeditörerna. De äro övertygade om att deras synpunkter skola vinna beaktande i styrelsen och att rättelse skall vinnas. Oändligen mycket hänger på hur styrelsen kommer att behandla ärendet. Därpå beror hurvida i framtiden de kvinnliga posttjänstemännen skola kunna ernå arbetsglädje och möjlighet att tillfredsställande utföra sitt arbete. Arbetsglädje och verklig arbetsintensitet kan icke förefinnas, där man icke är övertygad om rättvist, försättningslöst bedömande.

MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN.

Läraryrket i Sigtuna 10 år.

Den 7 december 1928 var det fest i det lilla Sigtunahemmet för f. d. familjelärarinnor. Då hade jämnt tio år förflutit sedan den dag, då hemmet öppnade sina portar för de första pensionärerna. Naturligtvis firades detta jubileum genom ett större kafferep.

Undertecknad hade icke glädjen att bevista denna fest. Men en gång för några år sedan, då det bara var en vanlig vardag, ehuru en dag med värme i luften och med strålände sommarsol över Mälarijårdar och trädgårdstäppor, då företog jag en utflykt till den idylliska, minnesrika småstaden Sigtuna. Och bland det, som jag då såg där, räknar jag som en verklig sevärdhet den lugna, soliga fristad, som klok omtänksamhet, varmt hjärtelag och vänliga händer danat till hem åt av kampen för tillvaron nötta och uttröttade f. d. guvernanter.

Detta lilla hem är inrymt i tvenne typiska småstadshus, belägna på en och samma gård, vilken äges av Föreningen för familjelärarinnor, stiftad 1918. Genom hjälp från bl. a. Kronprinsessan Margaretas minnesfond har det lyckats föreningens styrelse att avbetala den skuld, som i åtskilliga år häftade vid fastigheten. Men därmed är dock icke hemmets förbestånd fullt säkerställt.

Hemmet har plats för tio pensionärer. Mot en beräknad avgift av 60 kr i månaden erhåller var och en av dessa eget rum, mat, värme, lyse, delvis städning och vid behov fri läkarvård.

Skrämmande tung och dyster är tan-

Beställningar och reparationer

utföres förstklassigt på bestämd tid,

S. G. Beckman, Skomakeriaffär

Tel. Sö. 35670

Tjärhovsgatan 12, STOCKHOLM.

Tel. Sö. 35670

ken på framtiden för många ensamstående självförsörjande, i synnerhet för dem som ej ha kunnat spara något nämnvärt för ålderdomen och ej ha att påräkna någon pension. Nästan alltid är detta fallet med dem, som offrat sina krafter till att under årtal giva uppfostran och undervisning åt barn och ungdom i familjer, där man önskat under längre eller kortare tid behålla de unga i hemmet i stället för att sända dem till skola. Hem, där denna önskan är rådande, komma alltid att finnas, och alltså kommer behovet av lärarinnor, som ägnar sig åt undervisning i familj, att kvarstå. Erfarenheten har visat, att en lärarinna, som börjat med detta slag av undervisning, oftast har mycket svårt att övergå till annan verksamhet. Med bävan motser därför familjelärarynnan den dag, då krafterna svika eller då hon anses alltför gammal att vidare meddela undervisning. — En tillflykt, sådan som det ovannämnda hemmet, behövs, det är säkert!

Men t. o. m. den synnerligen måttliga avgiften av 60 kr. i månaden är för stor för att kunna erläggas av mången f. d. guvernant. Önskligt vore därför, att medel till friplatser vid hemmet stode till föreningens förfogande. En donation på 15,000 kr. skulle räcka till en friplats.

För säkerställande av hemmets framtida verksamhet över huvud taget skulle föreningen behöva en donation på 35,000 kr. eller en garanterad fast årsinkomst på 1,000 kr. utöver de inkomster den nu förfogar över.

Nämnas bör att ingen styrelsemedlem har haft någon ekonomisk fördel av denna sin befattning. — Sedan nio år tillbaka innehaves ordförandeposten av major Otto Zethelius, och som kassa-

förvaltare har fru Ebba Halldin fungerat alltsedan föreningens stiftande. Icke minst tack vare den sistnämndas nitiska och själupppoffrande arbete har hemmet kunnat äga bestånd och gå framåt under de nu tilländalupna tio åren.

Den första tiden i en institutions tillvaro är den mest prövande. Hemmet för familjelärarynnor har visat sig vara en livskraftig institution, vars ekonomi ständigt förbättrats, men som dock fortfarande är i behov av understöd, för att det även i framtiden må kunna fylla sin uppgift.

Skall männe hemmets nyss firade tioårsjubileum leda till någon donation av i denna artikel antytt slag?

ELISABETH ÅBERG.

Medlemmar av arbetsfredsdelegationen.

I den av arbetsfredskonferensen föreslagna och nu tillsatta delegationen — vilken som bekant skall i enlighet med de vid konferensen uppdragna riktlinjerna framlägga fortsatta förslag till arbetsfredens främjande — är yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren en av de fem ledamöter som regeringen haft att tillsätta, och som hennes suppleant insattes fabrikskonsulenten fröken Herta Svenson.

För fred och frihet.

Året har börjat med Internationella kvinnoförbundets för fred och frihet stora internationella konferens i Frankfurt am Main, där de moderna krigsmetoderna, särskilt gaskriget, dryftats av framstående vetenskapsmän, tekniker och kemister samt delegerade från olika fredsföreningar. I organisationskommittén har dr Naima Sahlbom suttit som ordförande. Vi återkomma till förhandlingar och uttalanden.

Den 8—12 januari höll den svenska sektionen av förbundet sin femte upplysningskurs i Malmö och Lund under ordförandeskap av fröken Mathilda Widgren.

Glimtar

av franska idealister och ryska flyktingar

—som Frädrika-Bremer-Förbundets stipendiat.—

I.

En sommardag 1888 var det två gymnasister från Collège Stanislas, som ute på landet gingo och talade om Frankrikes framtid. Hur skulle den demokrati, som man talade så stora ord om, kunna bli en verklighet? Det var något som t. o. m. en skolpojke måste se, att många av dem, som ständigt fört på tungan orden om frihet, jämlikhet och broderskap, glömde sin ungdoms strävan och ideal och slogo sig till ro, när de bara själva lyckades få en bra plats och goda inkomster.

Marc Sangnier —den ene av de två skolpojken — en ättling av ingen mindre än Alfred de Vigny — den rakryggade, ensamme romantikern — hade från sin mor fått en djup tro på kristendomen som den kraft, vilken kan hjälpa en människa att leva ett liv, där ett ideal omsätts i handling. Varför skulle då inte just de unga, som trodde på den kraften, bli de främsta i kampen för ett äkta, demokratiskt Frankrike i stället för att stå i de reaktionära kämparnas led!

Därom rörde sig samtalet ute i parken. Två skolpojken drömmar gå inte ofta i uppfyllelse, men i detta fall ha de gjort det. Just de två vännerna skapade i sin skola en förening — Kryptan — där man ställde sig inför frågan om vad som krävdes av de unga, som ville göra Frankrikes splittrade klassgrupper till ett hjärta och en själ. På lediga stunder sökte man få kontakt med jämnåriga

arbetare för att få höra om deras arbetes svårigheter och framtidsdrömmar. Och det växte fram ur den gemenskapen en förening Le Sillon (Plogfåran), som verkligen kom att göra en insats i Frankrikes liv.

Marc fick efter avlagd ingenjörsexamen ut en del av sitt modernearv, så att han helt kunde ge sig åt arbetet för Le Sillon. Så växte det upp läsecirklar och studiegrupper, där unga akademiker och arbetare blevo vänner för livet. Diskussioner i sociala, etiska och religiösa frågor kommo till som nästa steg, och snart blevo de offentliga. Man ville få kämpa för sina idéer — och kämpa fick man sannerligen både mot Paris' apacher och mot "les camelots du roi", de unga reaktionära monarkisterna, som formligen exploderade av förbittring över att ej stå som de enda kämparna för Kristus och Frankrike. Det blev ibland blodiga sammanstötningar, där mer än en av det unga gardet, Le Sillons kärntrupp, som bl. a. skulle kämpa för att upprätthålla parlamentarisk ordning på mötena, höll på att få sätta livet till.

Man grundade kooperativa affärer och konfektionsgrupper, lyckades bäst av allt med skapandet av en tidning — La Démocratie — där arbetsgemenskapen var underbar och där startkapitalet för övrigt också kommit till genom medlemmarnas sannskyldiga kärleksgåvor, som oftast möjliggjorts endast genom

En specialaffär har alltid större möjligheter att tillfredsställa sina kunder, ty där finnes största urval och billigaste priser. Varje dam bör därför köpa sina underkläder, korsetter, corseletter, strumpor och handskar hos **Twilfit, Nybrogatan 11, Stockholm.**

hårt arbete och verklig uppoffring.

För barnen i en del av Paris' fattigkvarter ordnade man arbetsaftnar och sagokvällar, och när sommaren kom, tog man dem upp i bergsbygden eller ut till havet. Jag trodde aldrig, att det kunde finnas så ruskiga säckar och askar och så förväntansfullt strålande barnaansikten, som dem jag såg på en trång liten gata bakom Panthéon — i väntan på avresa till en av Sillons sommarkolonier i Auvergne.

Men 1910 slogs hela den besjälade, livskraftiga rörelsen i spillror — som det såg ut åtminstone. Pius X hotade rörelsen med bannlysning, om man ej ville fullkomligt lägga om arbetet och ställa sig under en av Paris' katolska biskopars ledning eller också upplösa Le Sillon.

Efter en hård inre kamp lämnade ledarna rörelsen. — En del av deras ungdomingo upp i en helt nya organisation — Le Sillon Catholique — av absolut kyrkligt katolsk karaktär, men de flesta stodo bidande en ny uppgift, allt under det de sökte bevara gemenskapen med kamraterna.

Så kom kriget och därmed också uppgiften. Gemenskap, levande solidaritet ville de åter bygga upp, men nu icke inom Frankrike ensamt. Nu gällde det världen, och främst gällde det att skapa gemenskap med de s. k. fienderna.

La ligue de la jeune république heter den nya rörelsen. Det var med bävan som jag en dag i somras stod utanför porten till dess Pariscentrum vid Boulevard Raspail. Skulle jag kunna få möta något av samma ljusa hänförelse, som fordom bar Le

Sillon, samma starka arbetsgemenskap och sjudande vitalitet.

Och jag fick förnimma, att det var som förr, bara härdat av svårigheterna som stål i eld. En ung typograf i blåskjorta tog hand om mig, tills några av de mer initierade skulle komma tillbaka från sin lunchrast. Det var en fest att höra honom berätta om Les volontaires de la paix, den grupp som han speciellt tillhörde, om möten mellan fransk och tysk ungdom, som blivit vänner för livet, om samarbetet med andra ideellt lagda franska ungdomsgrupper — bl. a. scouterna — och glädjen däri. Genom allt skimrade lyckan, ja stoltheten att få vara en i skaran av Les volontaires de la Paix. "Car nous avons une idée, nous!" Ett par av ledarna kommo, och jag fick höra mer om det stora internationella arbete, som har sin central i slottet Bierville — ett par timmars resa från Paris. Jag fick höra om det sociala arbetet — ofta på kooperativ grund, som spontant vuxit ut som nya grenar på trädet, och jag kände samma personliga, starka kamratkänsla, som förr en gång gjort Paris rikare och mera levande för mig.

När jag skulle vandra hem genom glödgheta gator, var det som om jag än en gång ginge med i vitmössornas led uppför Carolinabacken för att hälsa våren och såge eldarna lysa ute på slätten, som budskap om att våren var kommen.

De händer, som sträcktes mot andra unga från "fiendefolk", voro de inte också ett budskap om att folkens vår — trots krigets Fimbulvinter — är närmare än vi våga tro. Så kände jag det åtminstone. DAGNY THORVALL.

När Ni går till posten,

går Ni även till Postsparbanken, landets största o. säkraste sparkassa

Samma sparbanksbok gäller över hela landet.

Direkta uttag av intill 300 kr. Räkta 4 %

Anna Hierta-Retzius.

En förgrundsfigur och mecenat.

Det gives människor vilka kunna säga utgå utgöra liksom en exponent för den tid i vilken de leva. Läs berättelsen om deras liv, och du skall erhålla en spegelbild av tidsutvecklingen. De behöva ej själva ha tillhört de stora banbrytarna eller varit bestämmande för sin generations andliga riktning, men genom sina mångomfattande intressen, genom förmågan och viljan att göra dessa fruktbarande för det samhälle de tillhöra och, kanske i främsta rummet, på grund av den lyckliga ekonomiska och sociala ställning vari de blivit satta, koncentreras i deras personer det för deras samtid mest utmärkande.

En sådan personlighet var fru Anna Hierta-Retzius.

Därför har också den minnesteckning, som nyligen utgivits över henne under Annie Åkerhielms erfarna redaktionskap och med de inom sina specifika områden så sakkunniga och omdömesgilla medarbetare som Maria Cederschiöld och Elisef Theel vid sin sida, blivit ett så betydelsefullt verk.

Historien om Anna Hierta-Retzius' levnad, så som den med stor takt och urskiljning och med en berömvärd objektivitet framlagts av här nämnda utgivarinnor, innebär således ej blott en skildring av en bemärkt privatpersons jordevandring från vaggan till graven,

Anna Hierta-Retzius. En minnesteckning med stöd av efterlämnade papper av Annie Åkerhielm under medverkan av Maria Cederschiöld, Elisif Théel m. fl.

utan man kan i den följa 1800-talets mer epokgörande frågor och rörelser.

*

Genom födsel, släktförhållanden och uppfostran var Anna Hierta liksom predisponerad för den handlingens och igångsättandets roll hon skulle komma att fylla. Hon tillhörde icke en vilken som helst familj. Hennes far var den kända Aftonbladsredaktören Lars Hierta, kring vars namn det på sin tid utkämpades så heta strider. Han representerade som allbekant är en makt så väl genom det inflytande han utövade såsom den orädda, hänsynslösa och intelligent liberala tidningsledaren som genom sin solida förmögenhet, förvärvat tack vare lyckade penningspekulationer och framgångsrika industriföretag.

Hierta var en rik man, förde ett stort hus och hade råd att, utan alltför besvärande hänsyn till prenumerantantalets möjliga decimering, tala fritt ur hjärtat vad han tänkte om den bestående samhällsordningen. För övrigt förstod han nog, att det just var däri, det "föregelseväckande", Aftonbladets styrka låg. Hans blad skulle nog bli köpt och spritt och läst, ty som det då hette: "Lilla Lasse var rolig och det var detta som gjorde hans fortune".

Man förstår av Anna Retzius' på äldre dagar nedskrivna barndomsminnen, även om det icke direkt utsäges, att hennes och hennes systrars egenskap av att vara dottrar till den av alla "rättsinnade", vartill så gott som hela det bildade Sverige räknade sig, så illa tålda utgi-

Den omtänksamma husmodern vänder sig alltid till Lunda Tvättinrättning

Garanteras ett förstklassigt arbete. — Kläderna försäkrade under tvättningen.

Telefon Drottningholm 22 11 11

vararen av "le détestable Aftonblad", för att tala med Karl Johan, på sitt sätt isolerade dem från deras jämnbördiga jämnåriga. De fem flickorna Hierta, av vilka Anna var den yngsta, ge intryck av att ha varit mycket snälla och stillsamma, litet skygga och tillbakadragna varelser, med den från deras tidiga år inpräntade föreställningen, att de inte riktigt voro jämnställda med andra barn. Deras frimodighet och självkänsla stärktes ej heller av föräldrarnas uppfostringsprincip, den nämligen, att beröm och uppmärksamhet från de äldres sida voro skadliga för karaktärsbildningen. "Vi voro", säger också antecknarinnan på tal om denna i deras barnnatur inneboende försagdhet, "djupt övertygade om, att vi alla voro ovanligt fula och i alla avseenden föga begåvade barn, och att ingen kunde bry sig om oss."

Ganska betecknande för den tongivande sällskapskretsens åskådning gentemot de unga "aftonbladsfröknarna", är ett yttrande som tillskrives en högförnäm dam: "Min son får gifta sig med vem han vill utom med fröknarna Hierta". Då samma dam på en ångbåtsresa haft tillfälle att stifta bekantskap med den radikala faderns blyga, men mycket söta och väluppfostrade små döttrar, skall hennes ovan citerade kategoriska imperativ ha utbyttits mot ett förmildrande: "Min son får gifta sig med vem han vill, till och med med fröknarna Hierta".

Det är en mycket anslående bild från sin barndoms- och ungdomstid som Anna Retzius skänker oss i de nämnda minnena. Det är övervägande ljusa tavlor, däri dock den av dottern avgadade

och högt beundrade fadern spelar en jämförelsevis undanskynd roll, under det att modern, en fint bildad, begåvad och älskvärd dam och en klok och omsorgsfull uppfostrarinna, utgör den centrala gestalten i hemmet. De fotografiskt tydliga bilder av detta hem, av dess umgängeskrets och vänner, och hela den för det dåtida Stockholm så typiska högre borgarklassmiljön, vittnar om hur, som det med rätta blivit anmärkt, den hos Anna Retzius så framträdande egenskapen "la mémoire des yeux" icke förflyktigt med åren. Hon ägde i högre grad än de flesta människor förmågan att se och att minnas vad hon sett, en medfödd gåva som på ett så fruktbärande sätt skulle komma de av henne skapade och vidmakthållna praktiska företagen som Bikupan, hushållsskolorna och framförallt arbetsstugeverksamheten till godo.

En förmån hade systrarna Hierta framför de allra flesta av deras jämnåriga, en förmån som endast tillhör rikemans barn: de fingo tidigt komma ut och se sig om i världen. De besökte utmärkta utländska pensioner, företogo ofta med föräldrarna resor till utlandet, blevo förtroliga med främmande språk, stiftade bekantskap med intressanta människor och typer, med ett ord förvärvade den allsidiga bildning som skänkes genom reselivet.

I de bevarade familjebreven, av vilka utg. flitigt begagnat sig, kunna vi vidare följa Anna Hiertas öden. Hon har nu från barn vuxit upp till en lång, ganska ståtlig ung dam med de för familjetypen utmärkande regelbundna, blonda och nordiska anletsdragen, som verkade så anslående synnerligast på utlännin-

Flavoline

BÄSTA RENGÖRINGSMEDEL
FÖR
KÖK & BADRUM

Flavoline

gar. Den livliga, vakna, lätt entusiasmerade unga svenskan blev mycket uppmärksammasad var hon for fram och ett föremål för många mäns tillbedjan. Hon hade många friare. Ja, allt ifrån hennes femtonde år, då den kände ärketjusaren, kapellmästaren vid vår opera, italieneren Foroni uppträdde som aspirant till hennes hand, till några år därefter, då en äldre, fint bildad engelsk gentleman, till vilken den unga flickan slutit sig med barnslig tillgivenhet, en dag överraskade henne med ett giftermålsanbud. Han var då åttioett år gammal, hon ett par och tjugu!

Men Anna Hierta visade vid denna tid visst ingen lust att binda sig. Tusende intressen, planer och uppslag rörde sig i hennes huvud. Hon var alltid i farten, vaken för alla nya tidsföreteelser, ivrig att tillgodogöra sig varje bildningstillfälle, hon hade alltid många järn i eiden, och till skillnad från de flesta mångsysslande människor medförde denna något rastlösa iver verkliga fruktbringande resultat. Hon var ej för intet den store förslagsmakaren Hiertas dotter.

De tre systrarna, närmast henne i ålder, voro gifta, hade således sina närmaste intressesfärer givna. Det tillkom den yngsta att upptaga faderns mantel, att ingripa verkande och initiativtagande i samhällslivet, varvid hon i främsta rummet koncentrerade sig på att så väl ekonomiskt som juridiskt söka förbättra sitt eget köns ställning. Redan som helt ung satte hon i gång fria aftonskolor för arbetsklassens döttrar, där hon själv och hennes väninnor undervisade, dittills något nytt inom huvudstadens sociala liv. Några år senare, med vun-

nen livserfarenhet och mognad, är det lagstiftningen som fångar hennes uppmärksamhet, d. v. s. det område inom densamma, där hennes far under en lång följd av riksdagsperioder så oförtrutet och tappert kämpat: reformerandet av äktenskapslagen i en för hustrun mer människovärdig och rättvis riktning. Den under många år verkande och högt ansedda föreningen för "Gift kvinnas äganderätt", den första svenska kvinnoförening för rent ideella ändamål, som räknade Anna Hierta såsom den egentliga stiftarinnan, blev resultatet.

Under en rastlös och gagnande verksamhet som gav innehåll och mening åt hennes tillvaro, hade hon hunnit den mognade kvinnans ålder. Hon var över trettio år. Då kom den avgörande vändpunkten i hennes liv, den stora kärleken. I och med giftermålet med den unge vetenskapsmannen Gustaf Retzius kan man säga, att Annas liv nått sin fulländning. Deras äktenskap är en formlig kärleksidyll, en smekmånadsstämning, som ej blott varade under den korta för en sådan reglementerade tidpunkten, utan genom många långa år av ett samliv, vars harmoni aldrig vetat av någon rubbning. Man vore frestad att le åt de översvallande ordalag varmed den nyblivna hustrun i brev till en väninna skildrar sin sällhet att vara Gustafs maka, hur de två gamla, förståndiga, hittills av så många allvarliga värv upptagna nyttighetsmänniskorna svärma och njuta som ett par tjuguaringar av lyckan att ha funnit varandra. Men man ler icke, ty man förstår vilken djup och rent mänsklig känsla dikterat de naiva sentimentalt färgade uttrycken. Man och hustru voro ej blott älskande

Annonsera i tidskriften Hertha!

makar utan arbetskamrater i ordets vidsträcktaste betydelse. Hon sätter sig in i och deltar i hans vetenskapliga forskning, han ägnar å sin sida sitt intresse och sitt stödjande medarbetarskap åt hennes vittomfattande sociala verk. De företaga tillsammans vidsträckta utrikesresor, varvid bådas speciella områden äro föremål för studier. Ett trog-nare, mer ingående medintresseskap har väl aldrig förekommit inom ett äkten-skap.

Den tid professor Retzius i slutet av 70- och något inpå 80-talet övertagit ledningen av Aftonbladet, ett arbete, vari hans hustru med den för henne egna intensiteten deltog med liv och lust, kan räknas till den då makarna i egenskap av offentliga personer utåt gjorde sig mest gällande. Efter föräldrarnas död hade av det rika arv de efterlämnat den henne tillkommande delen tillfallit dot-tern Anna. Hon kunde nu helt och om-fattande ägna sig åt utövandet av det mecenatskap som låg så för hennes fri-kostiga och verksamma natur.

Deras hem, numera inrymt i det s. k. "spökslottet" vid Drottninggatan, med dess ståtliga, konstnärligt inredda salar, blev under dessa år en samlingsplats för tidens notabiliteter, inhemska och utländska. Det var en storstilad gästfri-het som där utövades och det i bokstav-
lig oinskränkt bemärkelse, enär ej blott utmärktheter inom vetenskapens, kon-stens och politikens värld räknades bland de privilegierade gästerna utan även mer blygsamma medarbetare inom fru Retzius' många filantropiska och so-ciala företag. Aftonmottagningarna i "spökslottet" voro verkliga, mycket ef-tersökta fester, efterlämnande hos de

deltagande varaktigare minnen än som brukar vara fallet med de flesta dylika tillställningar.

Så minns jag tydligt en av dessa stör-re aftonsamkväm. Det var en talrik och något brokig samling, ty allt ifrån pro-fessor Retzius' Aftonbladstid och några år efteråt utgjorde det röda elemen-tet ett ganska i ögonen fallande inslag i den mer "sammällsbevarande" bland-ningen.

Jag kan dock ej erinra mig annat än att de olika färgskiftningarna, tack vare värdfolkets förmedlande älskvärdhet, smälte bra ihop. Man njöt av den fest-liga stämningen, av de vackra salonger-na, av de rikliga supéborden och först och sist av samvaron med personer med namn och ryktbarhet, med folk som lå-tit tala om sig.

Den aftonen var huvudintresset kon-centrerat kring en person, det var den unge polarforskaren Fritiof Nan-sen, med sin nyss fullbordade första ishavsexpedition bakom sig. En verk-lig Fritiofsgestalt syntes han mig, med sina skarpskurna nordiska drag och i den svarta tätt åtsittande sportdräkten, som så väl var anpassad efter hans lån-ga smärta figur. Jag ser honom framför mig, då han med dramatiskt liv och be-tecknande gester beskrev jakten efter isbjörn på ett isflak. Man kan förstå vilket intryck av äventyr och spänning hela scenen framkallat, då jag efter så många år erinrar mig den.

Och hur många sådana livfulla episo-der med tidens framstående personlig-heter som de främsta agerande ha ej makarna Retzius' salonger bevitnat! En hel epok, om man söker framtrolla

Gynna Herthas annonsörer!

densamma för ens fantasi, passerar därvid revy.

Det skulle dock komma en tid, då herrskapet Retzius' residens, vars dörrar en gång stått så vidöppna för hög och låg, stängdes utom för några få privilegierade. Anna och hennes makes liv inträdde i det av dem självvalda isoleringsens skede, vilket icke underkastades någon rubbning under deras återstående livstid. Tvärtom med åren accentuerades detta isolerings- och främlingskap gent emot den omgivande världen allt skarpare och erhöi, helt säkert till lidande för dem själva, till sorg för de många forna vännerna, en allt bittrare och mer människofientlig prägel. Minnesteckningen över Anna Hierta-Retzius skulle ej varit fullständig, ej verkat sann, om utgivarinnan av missriktad pietet förbigått denna alltför väl kända fas i den tecknades livshistoria. Enligt min mening har hon förstått däråt skänka den rätta psykologiska förklaringen. I sammandrag må den vackra formulering hon givit densamma här återgivas:

"Åren ha icke gått Anna Retzius spårlost förbi. De ha förändrat hennes ställning till livet. Hon hade dittills levat i framåtskridandets varma solsken, känt sig lyftad och buren på tidsvägens topp. Nu går vägen vidare och lämnar henne efter sig. Hon kan icke längre vara med på det nya som nu är nytt. Det är upplösnings- i stället för uppbyggnadstendenser hon ser omkring sig. — Av medvetandet om allt detta och av de personliga striderna, i vilka hon och maken mer och mer invecklades, kommer en viss bitterhet som tidigare var hennes lynne främmande. Kanske bidrog äktenskapet, ja själva den innerliga ömsesidiga hängivenheten därtill. 'De retade upp varandra', hette det. — Nog av

den 'Sol-Anna', som kom hela världen till mötes med öppna armar, kände sig besviken i sin tilltro till världen. Hennes känslor slogo då över i en generell misstänksamhet som ofta lät henne se fiendskap där ingen var."

Härmed är det icke sagt, att Anna Retzius' arbetsintensitet och företagsamhetshåg ledo avbräck med ändrade åsikter och tilltagande ålder. De skulle förbli desamma så länge hon levde. Så se vi henne alltjämt verka som den ledande kraften inom Svenska Kvinnornas Nationalförbund, sorterande under den stora internationella sammanslutningen I. C. W., i vars världskonferenser hon gärna deltog, hyllad som en av förgrundsfigurerna. Åt sitt vad man väl kan kalla betydelsefullaste verk, arbetsstugorna, ägnade hon sig med oförminskat kärleksfullt intresse. Hon hade även glädjen att få uppleva, att det frö hon sått växt upp till ett mäktigt träd, vars grenar sträckte sig till de avlägsnaste delar av vårt land, ja även långt utöver dess gränser. De storartade legat, förbundna med namnen Hierta och Retzius, representerande imponerande siffror, avsedda att befrämja vetenskapens och andra kulturella ändamål, planerades nu, och en del av dem trädde under makarnas livstid i kraft. Allt viktiga faser i deras livsverk, vari minnesteckningen på ett ingående och särdeles intressant sätt låter läsaren få en inblick.

Men hennes levnadssagas sorgliga om än fullt följdriktiga epilog blev den att dö som en ensam gammal kvinna. Det var natten mellan den 20 och 21 december 1924. Hon hade då hunnit sitt 83:dje år och i fem år överlevt sin make.

Vad som varit skevt, inkonsekvent och kanske orättfärdigt i Anna och Gustaf Retzius' förhållande till många av deras medmänniskor under den senare delen av deras liv kommer att glömmas. En kommande generation skall därmed ej ha något att skaffa. Deras verk skola bestå. Den offervillighet, varmed de tjänat sitt fosterland under ett livslångt, aldrig tröttande arbete för dess bästa, och det arv de i sina storstilade donationer efterlämnat skola alltid minnas av en tacksam eftervärld.

LOTTE DAHLGREN.

Nya förbundsmedlemmar

Gävle: fru Sonja Bolinder, fru Amalia Franzén, fröken Eva Hoffsten, fru Karin Höglund, fru Kerstin Lindh, fru M. Norberg.

Halmstad: fru Alma Carlsson, fröken Lia Fagerström, fru Karin Hildingh, fru Anna Högardh, fru Gerda Liedholm, fru Möller, fröken Anna Pagander, fröken Gustava Pettersson, fru Gerda Rehngrén, fröken Karin Zell, fru Agnes Åkesson.

Hälsingborg: fröken Ragnhild Adell, fröken Ingeborg Jönsson, fru Elisabeth Lindholm.

Härnösand: fru Agnes Ramström, fröken Karin Strandberg.

Kristianstad: fröken Titti Armgardt, fröken Anna Borg, fru Selma Bondesson, fru Eckman, fru Olivia Engström, fru Signe Eve, friherrinnan Elsa Gyllenstierna, fru Karin Hederstierna, fru Emilia Harring, fröken Sara von Sydow, fru Anna Lisa Sylvan, fru Frida Wennberg, fröken Elin Wahlbom.

Lund: fru Jenny Falck.

Malmö: fru Gerda Arnesson, fru Ebba Ahlström, fru Nelly Blomqvist, fru Anna Carne, fru Olga Celander, fru Ella Eneberg, fröken Astrid Engqvist, fru Hulda Frostell, fru Alma Friberg, fröken Ester Friberg, fru Magna Gråberg, fru Louise

Grönqvist, fröken Brita Grönqvist, fröken Inga Grönqvist, fröken Lisa Hellberg, fru Bothilda Hansson, fru Berta Hejdeman, fru Ernst J. Håkansson, fröken Elise Jacobsson, fru Ellen Jonsson, fru Ingeborg Jungbeck, d:r Anna Klementsson, fröken Eva Kockum, fru Elina Kristensson, fru Marta Larsson, fröken Clara Lindberg, fru Bror Linderöth, fru Helga Lindgren, fru Virginia Lundqvist, fru Gerda Malmgren, fru Dagmar Nelander, fru Alma Nelson, fru John Nelson, fru Emmy Newsten, fru Anna Nilsén-Wollenberg, fröken Anna Nilsson, fröken Anna Nilsson, fröken Selma Olsson, fröken Ulla von Platen, fru Olga Palmgren, fröken Gerda Pålsson, fru Anna Raam, fru Anna Richter, fru Linnea Sandmark, fru Ida Sauer, fröken Elsa Thun, fröken Lisa Wahrenberg, fru Nancy Wahlgren, fröken Ingeborg Widman, fröken Hulda Wimmermark, fru Valborg Åkerman, fru Guss Åkerstedt, fru Clara Frick, fru Sigrid Jeansson, fröken Britta Lindahl, fru Ebba Svensson, fru Alli Pålsson, fröken Lizzie Pålsson, fröken Tinny Wahlstedt.

Norrköping: fru Alma Aulin, fru Elsa Andersson, fru Marta Bille, fru Ragnhild Belfrage, fru Elsa Bager, fru Elisabeth Dyrssen, grevinnan Greta Falkenberg, fru Inga Hellman, fru Karin Hellman, fröken Lisa Johansson, fru Margareta Knutson, fru Elsa Löfgren, fru Karin Renck, fru Annie Rydström, fru Dagmar Schiller, fröken Karin Stenström, fröken Elsa Westergren.

Stockholm: Fil mag. Karin Alexanderson, fru Axel Wibom, Gustafsberg, fru Harriet Ekman, fru Frida Billberg, fru Nanna Bodman, fru Magnhild Borelius, fröken Astrid Elfversson, fröken Hildur Fahlgren, fröken Alma Hässler, fröken Anna Israelsson, fru Lilian Kåge, fru Gully Stenberg, fröken Anna Trägårdh, fröken Hanna Åhman.

Tomelilla: fru Karin Amilon; fröken Gurli Andersson, fröken Lotten Andersson, fru Dagmar Andren, herr Yngve Andren, fru Ebba Bengtsson, fru Hedvig Bengtsson, fru Ellen Bodelsson, fröken

Emmy Bondesson, fru Malin Björnberg, fröken Amanda Cederkrantz, fru Greta Dahl, fröken Ruth Ekeröth, fru Anna Erlandsson, fröken Anna Göransson, fröken Sigrid Haker, fru Ethel Hallinder, fru Anna Hederström, fröken Maria Helder, fröken Anna Håkansson, fru Davida Håkansson-Livång, fröken Maria Håkansson, fru Ellen Jakobsson, fru Siri Jepsson, fru Agnes Johnsson, fröken Selma Jönsson, fil. mag. Elsa Larsson, fröken Agnes Leander, fru Otta Lindholm, fröken Ella Lundgren, fru Signe Modin, fru Ellen Nilsson, fröken Emma Nilsson, fröken Ebba Nordström, fru Helga Olsson, fröken Gerda Palm, fru Maria Palm, fru Hilda Palmqvist, fru Inez Paulsson, fru Carin Persson, fru Hulda Qvint, fru Astrid Schröder, fru Anna Sjöstedt, fröken Elvira Sjöstedt, fröken Herta Sjöstedt, fru Sigrid Stenström, fru Anna Svensson, fru Clara Svensson, fru Siri Tufvesson, fru Emmy Wall.

Umeå: syster Astrid Sandgren, fru Inga Boström, syster Fanny Drake, fru Ruth Eurén, fru Klara Ivar-Eriksson, fröken Märta Forsberg, fru Hilda Hollström, fru Hilda Johansson, fru Alice Johansson, fru Eva Jönsson, fru Lilly Löfstedt, fröken Sigrid Malmberg, fru Rosa Svansson, fröken Ester Schöning, fröken Ida Stenholm, fru Signe Sellén, fru Ruth Trolle.

Varberg: fröken Sofia Engfeldt, fru Ester Nordblom, fru Sofie Rylander, fru Lisa Victorin.

Ystad: fru Björnström, fru Alma Franzén, fru Ebba Lauritzsen, fru Gerda Mattsson, fru Sigrid Olsson, fru Stina Persson, fru Elin Segerdahl, fru Dora Svensson, fru Maria Strömbäck, fru Emmy Zimmerdahl, fröken Greta Zimmerdahl.

Örebro: fru Märta Beckman, fru Elsa Bergelin, fru Anna Blix, fröken Hilda Carlsson, fröken Anna Dixen, fröken Ragnhild Dixen, fröken Mimmi Falander, fru Inez Friman, fru Regina Hagstrand, fru Tilan Hjelmström, fru Elsa Holmsten, doktor Linnea Ihde, fröken Eva Ingvaldson, fröken Gerda Jansson, fröken Jenny

Jansson, fru Gerda Jernberg, doktor Helena Klein, fru Cilly Kjærström, fru Gerda Källander, fru Ruth Lagerlöf, fröken Stina Littorin, fröken Lillie Löwdahl, fru Karin Molin, fru Nisser, fru Astrid Mill, fil. mag. Betty Sandqvist, fröken Ruth Sondén, fru Dagmar Svartling, fröken Olga Wesslén, fru Edit Widegren, fröken Margareta Akerfeldt.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier 1929.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendieinstitution har för år 1929 anslagit följande stipendier till ansökan lediga:

Johanna Kempes fond: 500:— kr. för medicinska studier för kvinnl. med. kandidat.

Stockholms stads stip.: 475:— kr. för kurs vid Tandläkareinstitutet.

Stockholms läns stip.: 400:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Norrbottnens läns stip.: 400:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Västerbottens läns stip.: 335:— kr. för vävlärlarinnekurs vid Johanna Brunssons vävskola.

Västernorrlands läns stip.: 230:— kr. för genomgående av mejerikurs vid Alnarp; 230:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnvårdsförbundet.

Jämtlands läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Tandläkareinstitutet.

Kopparbergs läns stip.: 290:— kr. för kurs vid Kungl. Högre lärarinneseminarium i Stockholm.

Värmlands läns stip.: 225:— kr. för kurs vid Skara folkskoleseminarium.

Uppsala läns stip.: 225:— kr. för fil. mag. examen i moderna språk vid Uppsala universitet; 225:— kr. för kurs vid Gävle läns lasarettis sjuksköterskeskola.

Västmanlands läns stip.: 500:— kr. för kurs vid Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsseminarium vid Rimforsa.

Östergötlands läns stip.: 625:— kr. för kurs vid Fröbelinstitutet i Norrköping.

Skaraborgs läns stip.: 600:— kr. för kurs vid Kungl. högre lärarinneseminarium i Stockholm; 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola; 250:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet.

Älvsborgs läns stip.: 320:— kr. för barnmorskeutbildning.

Göteborgs och Bohus läns stip.: 315:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet; 315:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium.

Gotlands läns stip.: 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Kalmar läns stip.: 290:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet.

Kronobergs läns stip.: (Länsfonden) 300:— kr. för kurs vid högre lärarinneseminarium; (Elfvingiska fonden) 230:— kr. för kurs vid Svenska Fattigvårds- och Barnavårdsförbundet; (Anonym donation) två stipendier à 220:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola; 220:— kr. för kurs vid barnsjukhuset i Göteborg.

Jönköpings läns stip.: 265:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium.

Kristianstads läns stip.: 250:— kr. för kurs vid folkskoleseminariet i Kalmar.

Blekinge läns stip.: 270:— kr. för kurs vid folkskoleseminarium.

Malmöhus läns stip.: 400:— kr. för kurs vid Högre lärarinneseminiariet vid Stiftelsen Kjellbergsska flickskolan i Göteborg; 400:— kr. för kurs vid Maria Törnbloms musikskola i Malmö; 300:— kr. för kurs vid av staten godkänd sjuksköterskeskola.

Villkor för sökande är att vara samt under minst två år hava varit mantalsskriven inom det län, vars stipendium sökes.

Ansökningar ställas till Fredrika-Bremer-Förbundets Stipendienämnd, 48 Klara-

bergsgatan, Stockholm, före den 15 februari, åtföljda av bevittnade avskrifter av betyg styrkande kompetens, av läkare- och mantalsintyg samt övriga handlingar sökande vill åberopa.

Närmare upplysningar genom sekreteraren, adress som ovan, mottagning måndagar och torsdagar kl. 2—4.

F.-B.-F-kretsarna.

Från 1928 återstående meddelanden:

Gävlekretsen sammanträdde den 13 nov. å Hotell Baltic under fru Anna Björks ordförandeskap.

Fru Hedvig Törjeson hade som bidrag till den s. k. "ombudsmöteskassan" överlämnat 100 kr., utgörande bruttoinkomsten av ett av henne anordnat lotteri, för vilket ordföranden framförde kretsens tack till fru Törjeson.

Aftonens föredrag hölls av fru Karin Fjällbäck-Holmgren och ämnet var den socialpolitiska utvecklingen under det senaste kvartseket. Därefter samkväm med tesupé.

Göteborgskretsen sammanträdde tisdagen den 20 nov. i Kjellbergsska flickskolans högtidssal, varvid fröken Clara Wahlström höll föredrag om "Vita slavhandeln enligt nyaste undersökning".

Halmstadskretsen samlades till Luciafest den 12 december. Salen var vackert dekorerad med små granar och massor av levande ljus. Ordföranden, grevinnan Mörner, hälsade de närvarande välkomna i ett tal, vari hon tackade för det gångna årets goda samarbete och önskade allt gott för kretsen under nästa år med samma goda anda av samförstånd. Årsavgiften kommer att förbli densamma som förut, men kretsen kommer att använda 50 öre av varje årsavgift som bidrag till insamlingen även under nästa år.

Fru Anna Berggren yttrade några varmhjärtade ord om de bortgångna medlem-

marna, varefter hon föredrog en av henne själv författad dikt till deras minne. Fru Anna Lindqvist sjöng ackompanjerad av fru Hildingh, och därefter bjöds Luciakaffe av en strålande vacker Lucia med långa blonda lockar och ljus i kronan, följd av ljusbärande tärnor. Det rikhaltiga programmet innehöll vidare några fiolnummer av kand. Ehnбом, ackompanjerad av fru Elsa Möller, pianosoli av fru Hildingh och Karl-feldts dikt, Jungfru Maria, deklamerad till piano, fröknarna Signe Håkansson och Marit Olde. Till sist uttalande ordf. ett varmt tack till mötesvärdinnorna, fru Anna Berggren och fru Alma Spiik, för deras intresserade arbete och det utmärkta sätt, varpå de ordnat den stämmningsfulla festen och här i instämde med glädje de till ett hundratal uppgående deltagarna.

Hudiksvallskretsen hade den 14 nov sammanträde, då fru Karin Fjällbäck-Holmgren redogjorde för viktigaste sociala lagstiftningsåtgärder under senaste tjugofem åren. Fru Marta Sundberg läste några Andersen-stycken och fröknarna Igglund och Levin stodo för den musikaliska underhållningen.

Karlstadskretsen öppnade den 17 nov. sin bebadade intressanta utställning "Vid båge och nål", i flickläroverkets lokal. Efter några inledande ord av skolans föreståndarinna, frkn Edit Ahrenberg, höll kretsens vice ordförande, fru Nancy Envall-Gardell, ett orienterande födrag om F.-B.-F:s verksamhet och redogjorde för syftet med utställningen: att genom inkomsten av densamma för Karlstadskretsens räkning bidra till den pågående insamlingen för en F.-B.-F.-fond.

På anförandet följde livliga applåder och därefter fingo besökarna under sakkunnig ledning bese denna mångfald av gamla förnämna familjeklenoder, som på ett smakfullt och överskådligt sätt ordnats. I en välförsedd buffé serverades kaffe och förfriskningar och i klassrummen hade gamle Kasper dragit in med sitt lustiga följe och höll muntration. Fru Lisa Björkman sjöng

några vackra sånger, ackompanjerad å flygeln av fru Davida Boström, och fröken Svea Hammarberg spelade en del vackra saker på gitarr.

Utställningen har rönt ett livligt intresse — inte minst från experternas sida. Nordiska Museet har bl. a. haft en representant som fotograferat en hel del av de utställda sakerna. Här fanns givetvis åtskilliga rariteter för en museiman. Men även lekmannen blev varmt berörd av all denna den tysta husflitens och konstskicklighetens rikedom.

Utställningens nettobehållning uppgår till kr. 1,263:54.

Kristianstadskretsen hade d. 29 nov. tillsammans med Husmodersföreningen, Frisinnade Kvinnors diskussionsklubb och Moderata Kvinners förening en föredragsafton å Industrihotellet varvid dr. H. Hirschloff talade över ämnet "Några allmänna synpunkter kring begreppet begåvning"; därefter sång av kapten Ernst Bondesson till ackompanjemang av fru Inez Winberg.

På initiativ av kretsens ordförande, fru Elisabeth Sjövall har under den gångna hösten en fransk läse- och konversationsklubb, bestående av kretsmedlemmar, startats.

Malmöskretsen hade den 10 dec. ett synnerligen talrikt besökt kretsmöte, då teol. kand. fru Ester Lutteman talade över ämnet "Personliga värden."

På en handarbetsafton utfördes arbeten och uppgjordes planer för ett fortsatt insamlingsarbete då man ej vill slå sig till ro med uppläsningssaftonen den 26 nov. Många nya medlemmar ha under hösten inskrivits i förbundet, så att kretsmedlemmarnas antal närmar sig 500-talet.

Norrköpingskretsen hade tillsammans med stadens övriga kvinnoföreningar den 8 nov. anordnat ett offentligt föredrag i Hörsalen av teol. och fil. kand., fru Ester Lutteman över ämne: Människo-

gemenskapens konst. Det djuptänkta, med innerlighet framförda föredraget mottogs av den talrika publiken med hjärtliga applåder.

Nyköpingskretsen hade den 15 nov. ett talrikt besökt sammanträde å Odd Fellowlogens klubblokal, varvid fru Ester Lutteman talade om "Människogemenskapens konst." Fru Lily Ploman föredrog några pianonummer. Efter tesupén behandlades en del föreningsärenden och särskilt redogjordes för en blivande doctombola till förmån för Nyköpings hemvårdarinns arbete.

Stockholmskretsens Fredrika-Bremerskolas studiekommitté hade för lärare och elever i skolan ordnat en Luciafest d. 14 dec. på Årstaklubben. Man bänkade sig vid långa festligt dekorerade bord och Luciorna tågade in under avsjungande av sina visor. Delsbostintans glada berättelser och låtar på vallhorn utgjorde festens högt guterade avslutning.

Tomelillakretsen hade den 11 dec. konstituerande sammanträde under ordförandeskap av fil. mag. Elsa Larsson. Stadgar antogos och styrelse valdes. Medlemmar av denna blevo fru Siri Jepsson, fil. mag. Elsa Larsson, fru Dagmar Andrén, fru Hedvig Bengtsson, fröken Sigröd Haker, fru Ellen Jakobsson, fru Davida Livång och suppleanter fru Malin Björnberg, fru Signe Modin och fröken Elvira Sjöstedt.

Styrelsen konstituerade sig därpå med fru Jepsson och fil. mag. Larsson som ordförande och vice ordförande.

Till revisorer valdes fröken Herta Sjöstedt och fru Anna Hederström.

Därefter angenämt samkväm med sång och musik.

Umeåkretsen hade den 1 nov. ett talrikt besökt samkväm å Frimurarelogens klubbbrum. Särskilt inbjudna voro de till

ett tjugotal uppgående sjuksköterskorna, som föregående dag invigts och upptagits i Fr.-Br.-förb:s sjuksköterskebyrå i Umeå.

Ordföranden påminde om de medlemmar, som under året avgått med döden, och vilkas livliga intresse för kretsens styrelsen med tacksamhet erinrade sig.

Fröken Ingeborg Öquist gav ett orienterande svar på frågan: Vad gör Fredrika-Bremer-Förbundet?

Efter det intressanta föredraget gladde fru Elna Mählen de närvarande med några vackra sånger, ackompanjerad av fru von Boisman.

Varbergskretsen hade under tiden 21—23 nov. anordnat en utställning av gamla handarbeten i Södra folkskolans aula i syfte att inkomsterna av densamma skulle tillfalla den inom F.-B.-F. pågående insamlingen till bildande av en pensionsfond. Den vackra utställningen omfattade en mängd intressanta saker, gamla plånböcker med konstnärligt arbete, täcke sytt år 1830 av svenska officerare, vävnader av olika slag, kuddar i en massa olika mönster, engelskt broderi från 1850-talet, mönsterkartor i bottensöm, gamla hålsömmar, tavlor i silkesbroderier från 1700-talet, vackert arbetade namndukar från 1776, en större grupp korsstyggsaker, pärlarbeten, hårarbeten, broderade pallar, handbroderade tyllsaker, brudnäsduk från 1850-talet m. m.

Vänersborgskretsen har under hösten haft sammanträde för att diskutera insamlingen för förbundets fortsatta verksamhet resp. dess pensioneringsmöjligheter. Kretsen beslöt anordna ett lotteri på 2,000 kr. samt en Luciafest med tombola, basar och bal. Resultatet har blivit en inkomst på omkring 3,000 kr. för ifrågakvarande ändamål. — I medio av november höll fröken Clara Wahlström på kretsens inbjudan sitt intressanta föredrag om den Vita slavhandeln enligt senaste undersökningar, offentligt och med stort och tacksam auditorium.

Växjö-kretsen hade den 7 nov. anordnat offentligt föredrag på Stadshus-salongen av fru Ester Lutteman, som talade om "Personlighetsvården". Före och efter föredraget sjöng musikdirektör Sigrid Christerson några vackra sånger samt vid det efterföljande samkvämet en del folkvisor.

Ystadskretsen hade den 12 dec. i Continentals stora sal en fest till Viktor Rydbergs minne.

Sedan medlemmarna samlats i smårummen, intågade man under tonerna av en marsch till de festligt dukade borden, på vilka levande lågor lyste sitt välkommen. Kaffe och te serverades och därefter sjöng sånglärarinnan, fröken Maria Håkansson från Malmö några sånger, varpå författarinnan, fröken Ester Nennes höll föredrag om Viktor Rydberg. Den gedigna och fängslande framställningen åhördes med stort intresse. Fröken Håkansson sjöng

därpå fyra av Viktor Rydbergs dikter, tonsatta av olika musiker, ackompanjerad av fröken Maria Lennander. Hjärtligen applåder uttryckte, att de närvarande voro mycket belättna med sin afton.

Därefter behandlades en del föreningsärenden. Ordföranden tillkännagav, att bruttoinkomsten av soaréen den 20 oktober utgjorde 1,858 kr. och nettot 1,400 kr., vilket översänts till insamlingskommittén i Stockholm.

Örebrokretsen hade i samband med Pedagogiska Sällskapet anordnat en föredragsafton den 24 nov. å Restaurang Excelsior, varvid förf. Jeanna Oterdahl höll föredrag om "Ungdom". I ett hälsningsanförande uttryckte föreståndarinnan för Risbergska skolan fröken Martha Grönvall auditoriets glädje över att se fröken Oterdahl som gäst vid samkvämet. Lektor W. Carlsson framförde till sist ett tack för det givande och fängslande föredraget.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

Redaktör: *Ellen Kleman.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen; *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50, 27 62.

KOBBS THÉER

äro odisputabelt de
finaste!

Kobbs Äkta Théer

äro sedan över 100år fillbaka kända och erkända
såsom de förnämsta och drickas därför i de
flesta svenska hem.

M.S.KOBBS SÖNER GÖTEBORG

Nordens äldsta och förnämsta Theimport
Etablerad 1809

Obs. Sveriges enda specialfirma i thé

Kontrollant: Stadskemisten i Göteborg. Dr. J. E. ALÉN

Innehåll.

Statsrevisorerna kontra kvinnliga statstjänstemän. Av *Elin Rheborg*.

Mathilda Wrede. Av *Jenny af Forselles*.

Olämplig som postassistent? Av *Mathilda Staël von Holstein*.

Lärarinnehemmet i Sigtuna 10 år. Av *Elisabeth Åberg*.

Glimtar av franska idealister och ryska flyktingar. Av *Dagny Thorvall*.

Anna Hierta-Retzius. Av *Loffen Dahlgren*.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier 1929.

F. B. F.-kretsarna.

Kalmar Preparerade

HUSHÅLLS RIS

i Hygienisk Förpackning

äro

*Lättkökta, Lättsmälta
Svällande och Dryga*

KALMAR ÅNGKVARNS KOMMANDITBOLAG